

NOVA PRAVDA

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstropje. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.
Priloga: „Tedenske slike“.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo 8 dinarjev.

„Avtonomija“.

To je prečudežna beseda. Ko so pri prvih volitvah po vojni volilci zleteli raz klerikalna drevesa, spominjajoč se klerikalnih kandelaberskih govorov in blagoslovljanja vojne, je vodstvo SLS skuhalo lim avtonomije in z njim namazalo drevesa po Sloveniji, na katera je sedel pozabljeni slovenski volilec in se — ujel, misleč, da bo s tem zagotovil sebi materijelno blagostanje, katero je bilo po povojnih prilikah tako zelo ogroževano in uničeno. Klerikalci se za avtonomijo niso borili 777 let, kakor so radi za trjevali, ampak so vrgli puško v koruzo, ker jim je tako bolje kazalo. Kaj zato, ako je slovenski volilec obvisel na avtonomističnem limu in pričakoval izpolnitev obljub, glavno, da je prišlo vodstvo SLS po tolikih letih tavanja po puščavi praznih borb do svojih korit. Vsega zla v Sloveniji je bil kriv centralizem in velesrbska politična miselnost, katere glavni predstavitelji so bili radikalni. In kakor v posmeh vsaki politični morali in doslednosti, so se klerikalci zvezali z najhujšimi svojimi sovražniki — z radikali, s stranko, ki ima od početka države vso politično moč države v rokah in je kot taka odgovorna za vse dobro in slabo. Zvezali so se s stranko, s katero niti ena stranka v državi noče imeti nobenega opravka, nobenih zvez več. Vsi prejšnji zavezniki dr. Korošca, kateri so se z njim skupno borili proti radikalom, so odločno odklonili vsako sodelovanje z radikali in jim napovedali najostrejšo borbo na življenje in smrt. Le klerikalci so bili pripravljeni, da rešujejo ladjo, katero so že podgane zapustile in za katero ni rešitve. Vsa vaš preklinja požigalca, le klerikalcem je dodeljeno, da ga sprejemajo v svojo hišo in pogostajo ter varujejo pred linčanjem.

O radikalih so klerikalci govorili in pisali, da so najhujši centralisti, ki hočejo pobasati vse v svoj velesrbski žep. O sebi pa so govorili, da so edini zaščitniki avtonomije, katera da je edina rešilna ladja za naše gospodarske in socialne slovenske potrebe. Radikalni, da so ogenj, klerikalci pa voda in da bodo vztrajali 777 let, da ta ogenj s svojo avtonomistično vodo pogase. Pa zgodilo se je, da se je voda sprijaznila z ognjem. Na čigavo korist? Kdo bo utrpel škodo? Ker je ogenj močnejši, je naravno, da bo škodo utrpela voda, da bo škodo utrpel oni, ki je svoje orožje vrgel v koruzo samo zato, da se sme z ognjem združiti.

In dejansko. Klerikalci so zatajili svoje besede o avtonomiji in postali so bolj papeški, kakor papež sam. Verno in vneto zažigajo zadnje bilke avtonomije in odstranjujejo v zvezi z radikalnimi velecentralisti zadnje ovire absolutnega in popolnega centralizma. Nič več jim ni sveta avtonomija, zvesto podpirajo one, o katerih so sedem dolgih let govorili, da so neizprosni centralisti.

V oblastnih skupščinah smo mi videli ključ v vrata upravne decentralizacije, zlasti v vrata denarne decentralizacije. Hoteli smo, da s pomočjo oblastnih skupščin zadržimo znatni del davkov, ki jih plačujemo, doma in da smo čez ta denar absolutni in popolnoma neodvisni gospo-

darji, da ga brez tujega vpliva tako obračamo, kakor je nam samim prav in kakor more nam samim prinašati največje koristi.

Kaj se je zgodilo? Pričakovali bi preje, da bo zemlja skočila iz tečajev, kakor pa, da bodo ravno klerikalci oni, ki so pomagali oblasti oropati denarne samostojnosti; oni klerikalci, ki so radi finančne avtonomije najbolj divje rohnili proti radikalom, proti centralizmu in proti Beogradu. Nikdar ne bi pričakovali, da bodo baš klerikalci Juda Iškarijot slovenskih interesov. Pa, ker mislijo, da smejo s ponižnim slovenskim volilecem vse storiti, so postali tudi Juda Iškarijot. Kaj zato! Slovenski volilec bo po par pridigah in spovedih na to pozabil in dopovedali mu bodo, da je tako edino prav. — Klerikalci so s pomočjo onih radikalov, ki hočejo vse v Beogradu centralizirati in ki nočejo dopustiti, da bi ljudstvo imelo kako samostojno besedo — tako so klerikalci govorili o radikalih — izdali uredbo o oblastnih proračunih, ki jemlje oblastim prav vsako samostojnost in ki oblasti dela odvisne od slabe ali dobre volje gospoda ministra za denar v Beogradu. Kar bo on dovolil, bo dovoljeno, kar bo on smatral, da je nevarno centralizmu, bo zavrnil in ljudstvo bo o svojem denarju moralo molčati. Vse važne sklepe o denarju bo oblast morala predlagati ministru na odobrenje, ona niti proračuna ne bo smela preko ministrove volje odobriti, kar pomeni, da bo oblast smela izvrševati le one naloge, katere bodo centralistični radikalni smatrali umestnim. Vsako posojilo oblasti mora odobriti minister, ki si je napravil za ponižno slugo šefa oblastnih financ. Minister bo pošiljal po državi komisarje, ki bodo pazili, kaj oblasti z denarjem delajo. Proračuni občin, ki vsebujejo 300 % doklade, so podvrženi odobritvi ministra, ki bo vzel pero in črtal. Denar bo romal iz Slovenije v državno hipotekarno banko v Beograd, dasi imamo doma dosti hranilnic, ki so varne.

Kratko: Klerikalci so izročili najvažnejši del oblastne samouprave centralizmu, zato, da jim

VABILO

na

ustanovni občni zbor Narodne strokovne Zveze

ki se bo vršil

v nedeljo dne 6. marca 1927, ob 10. uri
dopoldne v mali dvorani Narodnega doma,
I. nadstropje, v Ljubljani.

Dnevni red:

- 1.) Poročilo predsedstva.
- 2.) Naše naloge in cilji.
- 3.) Sklepanje o ustanovitvi NSZ.
- 4.) Volitve: a) izvrševalnega odbora,
b) upravnega odbora,
c) nadzorstva.
- 5.) Slučajnosti.

Vabimo vse tovariše delegate in zaupnike, da se sigurno in točno udeležijo tega važnega občnega zbora, ki naj bo obenem tudi manifestativno zborovanje narodnega delavstva.

Storite vsi svojo dolžnost in prihitite polnoštevilno.

V Ljubljani, dne 15. februarja 1927.

Izvrševalni odbor Narodno-strokovne
Zveze v Ljubljani.

Rudolf Juvan s. r.
predsednik.

Dr. Joža Bohinjec s. r.
tajnik.

je ta priznal pravico, da sme biti ves oblastni odbor v njih rokah. Klerikalci so kričali, da so oni bojevniki za proporcionalne volitve. Ker jim to ni neslo, so rekli, da tega nočejo. Po zaslugi klerikalcev bo mariborska in ljubljanska oblast prisiljena predpisati nove davke, morda nov davka na ročno delo.

Tako izgleda avtonomija, ko jo dobe klerikalni avtonomisti v roko.

Iz sedanjega delovanja Mednarodnega urada dela.

Po treh mesecih se je 28. januarja zopet sestel v Ženevi upravni svet Mednarodnega urada dela k svojemu 34. zasedanju, na katerem je razpravljalo o aktualnih vprašanjih svetovne socialne politike. Njegova naloga je bila tokrat predvsem pretrpeti poročila o zasedanju pomorske paritetne komisije, poljedelske komisije in komisije za osemurni delovnik, ki je zborovala sredi januarja v Ženevi. Nadalje je upravni svet razpravljalo o definitivni določitvi programa Mednarodne konference dela v l. 1928., ki se bo pečala predvsem z zavarovanjem proti brezposelnosti, zaščito pred nezgodami in zaposlitvijo domačega delavstva.

Najzanimivejše je bilo na zadnjem zasedanju upravnega sveta poročilo generalnega ravnatelja M. U. D. Alberta Thomasa, ki očrtava sedanjí politični, gospodarski in socialni položaj vseh držav, ki so včlanjene v Društvo narodov. Ravnatelj je poročal, da je doseglo stanje ratificiranih mednarodnih delovnih pogodb število 215, ki je torej od l. 1926. narastlo za 30 ratifikacij. Zanimiv napredek se je pokazal v Jugoslaviji, ki je l. 1926. ratificirala 12 pogodb, pa tudi na Danskem, Indiji in na Japonskem je bilo ratificiranih precej pogodb.

Kar se tiče Mednarodne konference dela letošnjega leta, je Thomas mnenja, da bo na njej

končno veljavno rešeno vprašanje bolezenskega zavarovanja, za katero rešitev je M. U. D. zbral ves potreben material. Tudi poročila k ostalim programskim točkam, tako na primer o ugotovitvi minimalnih mezd in svobodi strokovnega gibanja, so že gotova in izidejo najkasneje tekom februarja.

Urad se je zadnji čas posvetil predvsem pripravam za pomladansko konferenco, ki zaposluje vso njegovo informacijsko delavnost. Kljub temu pa je poleg tega izdal nekaj važnih publikacij, tako n. pr. zbirko sodnih odločitev v stroki delovne zakonodaje v štirih velikih industrijskih državah: Angliji, Franciji, Italiji in Nemčiji in nekaj študij o deležu delovnih mezd na celotnih produkcijskih stroških v poljedelstvu. Urad posveča tudi že daljšo dobo veliko pozornost rudarskemu položaju, kar je pokazal preteklo leto z obširno anketo o mezdah in delovnih pogojih v rudnikih. Rezultati te ankete bodo objavljeni v najkrajšem času.

Z najnovejših publikacij M. U. D. je posebne važnosti poročilo o sedanjem stanju bolezenskega zavarovanja, nadalje poročilo «O znanstveni upravi dela v Evropi» in študija o strokovnem gibanju v sovjetski Rusiji.

Upravni svet je razpravljal tudi o nekaterih sklepih zadnje seje sveta Društva narodov, ki zanimajo Mednarodno organizacijo dela. Predvsem je to resolucija o suženstvu, ki je bila sprejeta z ozirom na sistem prisilnega dela na Bolgarskem, in pa resolucija o širšem naseljevanju grških in armenskih beguncev. M. U. D. se tudi udeležuje pripravljanih del za pomladansko mednarodno gospodarsko konferenco, ki ima na programu precej vprašanj, ki se tičejo svetovnega gospodarskega in industrijskega miru.

Upravni svet M. U. D. je vzel na znanje tudi poročilo ravnateljevega namestnika H. Butlera o njegovem potovanju po Kanadi in Zedinjenih državah, ki je imelo za svrhu spoznati, kakšno zanimanje kaže industrijska Amerika za delovanje mednarodne organizacije dela in kakšno razmerje vlada tam med delavci in delodajalci. Poročilo obsega zelo zanimive podatke o ameriškem industrijskem življenju in ob priliki se k njemu še povrnemo.

Kakor znano služi Mednarodni urad dela tako interesom ročnih kakor tudi duševnih delavcev in k poglobitvi dela ravno v stroki duševnih delavcev smeri predlog italijanskega zastopnika na ustanovitve stalne komisije za duševne delavce, ki bi naj bila v ozkem stiku z Mednarodnim združenjem za duševno sodelovanje v Parizu.

Končno je treba izpregovoriti še nekaj besed o eni najnovejših strok delovanja M. U. D., o vzgoji in izobraževanju delavstva potom filma. To moderno vzgojno sredstvo je doseglo zadnje čase med delavstvom lepe uspehe, kar je jasno razvidno iz poročila, ki ga je M. U. D. predložil lanskemu kinematografskemu kongresu v Parizu. V Uradu samem se bo ustanovila nekaka mednarodna socijalna kinemateka, centrala fil-

mov in diapozitivov, ki predvajajo slike iz socijalnega življenja: zaščito pred nezgodami pri delu, zaščito pred obolenjem, ki izhaja iz različnih poklicev, nove pridobitve in iznajdbe na polju produkcije, znanstveno upravo dela in naprave, namenjene blagobitu in koristim delavstva. Ta centrala bo posredovala izmenjavo socijalno-vzgojnih filmov med posameznimi državami in bo organizirala informacijsko in propagandno delovanje v tej stroki. Tudi bo centrala skušala doseči od v poštevh prihajajočih držav znižanje carine na uvoz socijalno-vzgojnih filmov. Če ne bodo finančne težkoče, ki zavirajo delovanje M. U. D. v tako mnogi stroki, tudi v tem pogledu napravljale prevelikih ovir, je gotovo, da bo upravni svet rešil to vprašanje tako, kot gre z ozirom na njegovo veliko važnost.

Da čujemo obe plati zvona!

Zanimivo je, da sta bili vladi v Beogradu in Berlinu nekako ob istem času sestavljeni. V obeh meščanskih vladah so zastopani klerikali ali, kakor jih tudi imenujejo, krščanski socijalci. Minister za socijalno politiko dr. Gosar je govoril o socijalno-političnih nalogah jugoslovanske vlade novinarjem, med tem, ko je njegov krščansko-socijalni tovariš državni kancelar dr. Marx razvil socijalno-politični program nove nemške vlade v državnem zboru, in sicer ne v svojem imenu, marveč v imenu celokupne vlade. Našega ministrskega predsednika Uzunovića si niti misliti ne moremo v taki vlogi in dvomimo, da bi dr. Gosar kdaj dobil dovoljenje, da v imenu celokupne jugoslovanske vlade podaja podobne deklaracije.

Dr. Marx je v glavnem povedal v svoji deklaraciji sledeče:

«Svetovna vojna z vsemi svojimi težkimi posledicami je povzročila globokosežno prevrstitev v nemškem narodu. Število nesamostojnih in neposredujočih se je znatno pomnožilo. Vsi gospodarski in socijalno-politični ukrepi vlade morajo radi tega stremeti za tem, da se zmanjša število brezposelnih ter izboljša položaj teh nesrečnežev. Nova vlada bo smatrala za svojo prvo dolžnost, da štiti upravičene zahteve ši-

kih delovnih slojev. Pospeševala bo možnost zaposlitve brezposelnih pri produktivnem delu. Omogočila jim bo preselitev v kraje, ki jim jamčijo boljše življenje.

Učinkujoče se je mogoče boriti proti brezposelnosti le z dobro organiziranimi posredovalnicami za delo. Tudi letos se bo polagala največja važnost na to, da se zaposli čim večje število delavcev iz mesta, zlasti mladostnih, na deželi. Da se razširi posredovalna možnost, bo vlada tudi v bodoče podpirala preobrazbo in nadaljnje šolanje predvsem v korist mladostnih delavcev. Prosti čas nezaposlenih naj se uporabi za to, da se čim bolje vsposobijo v svojih strokah. Vlada bo pospeševala naselitev v redko naseljenih krajih. Vsi naj imajo svojo domovino na lastnih tleh! Trajno pa se dá rešiti brezposelnost problem samo, če stopi na mesto oskrbovanja zakonito brezposelnostno zavarovanje. Vlada polaga največjo važnost na to, da se državnemu zboru predloži osnutek zakona o zavarovanju zoper brezposelnost reši še pred 1. aprilom letošnjega leta. Kakor na tem polju, se mora uveljaviti tudi za celotno delavsko pravo velika misel enakopravnosti delodajalcev in delojemalcev ter njihovega paritetnega sodelovanja v obratu in poklicu.

Ivan Albrecht: (Konec.) Cucek in Bucek in kar je bilo vmes.

«Polštertanc'!»
Cucek se je razveselil. Prepričan, da je napočila ura njegove radostne zmage, je takoj kot drug začel pripravljati vse, kar se mu je zdelo za slovesnost potrebno. Smuknil je tudi na prosto in previdno poklical:

«Bucek —»
Bucek se je kmalu oglasil:
«No, ali imaš kaj pijače?»
Cucek ga je nestrpno zavrnil:
«Oh, kako moreš zdaj misliti na kaj takega, ko veš, za kaj gre?!»
«Žejen sem pa le», je menil Bucek.
«Saj boš potem lahko pil —»
«Potem! — Čakal je tisti, ki je s češnje padel», je menil Bucek.

Cucek je trepetal:
«Zdaj bo 'polštertanc' —»
«Aha», je menil Bucek. «Kdaj bomo pa pili?»
«Kadar boš hotel!»
«Ali imaš kaj s seboj?»
Cucek je odvrnil šepetaje:
«Petelina imam pripravljenega. Tako je rdeč —»
Bucek ni mogel prav razumeti skrivnostne govornice.

«Vina, vina, ne petelina —»
«Čakaj no, takoj prinesem», se je nazadnje opogumil Cucek in res prinesel Bucku celo pletenko žlahtne kapljice.

Bucek je nagnil in srkal, odstavil, pa spet srebal, dokler ni bila pletenka prazna.
«No, zdaj se pa lahko pomenimo —»
«Petelina izpusti ti», je siknil Cucek.
«Oho, tega pa ne! Ti moraš!»
«Jaz bom imel opraviti z Matildo —»
«Jo pa prepustiš za tisti čas meni», je mirno ponudil Bucek.

«Nak —»
«Pa nič —»
«Bucek —»
«Sem že povedal —»
«Ali si tak prijatelj?»
«Misliš, da bom hodil za mreže?»

Cucek ni razumel nič več. Bil je tako razpaljen od strasti, da je kar gorelo po njem.
«Kakorkoli», je dejal. «Bom pa sam. Samo kurnik postavi sem k vratom —»

Zdaj je šele Bucek jel debelo gledati, kaj in kako. Hipoma mu je šinilo v glavo, da je Cucek menda res prinesel rdečega petelina. Kar lomilo ga je, s tako težavo je zadrževal smeh.

«Bom pa jaz spustil petelina», se je jel hahljati. «Kar pojdi in pleši! Samo, ko objameš Matildo, začni vpiti na ves glas, da so spustili rdečega petelina na streho.»

Cucek je veselo obljubil in izginil v hišo, kjer je godec že pridno natezal harmoniko za 'polštertanc'.

«Ko se pa Adam prebudi,
Evo zagleda in se ji smeji —»

je zapel Cucek in zaukal. Svatje, staro in mlado, so se sprijeli v krog in za Cucka tako težko pričakovani ples se je pričel. Kmalu je teta vrgla blazinico pred Cucka, a ko je ta odplesal ž njo, jo je vrgel pred Matildo. Divji smeh je zaoril med svati, ko je zardela nevesta pokleknila in jo je ženinov brat burno objel in tako glasno poljubil, da je kar odmevalo. Namesto pa, da bi bil potem zaplesal ž njo, kakor je treba, je začel vpiti na ves glas:

«Rdečega petelina so nam spustili na streho!»

Svatje so preplašeni planili na vse strani, kamor je v naglici pač kdo mogel. Drug preko drugega so kričali:

«Ogenj!»

«Gori!»

«Na pomoč!»

«Cucek je na vso moč vlekel Matildo iz gneče, dokler je ni privlekel na prosto.

«Bucek, pomagaj —» je poklical in hotel objeti Matildo, toda o Bucku ni bilo duha ne sluha, Cucka pa je Matilda jezno pahnila od sebe.

«Beživa», je jeknil Cucek.

Naslednji korak bo ustvaritev čim obsežnejše delavske zaščite s posebnim ozirom na rudarsko delavstvo, za katero se mora delovni čas spraviti v sklad z mednarodnimi pogodbi. Nemška vlada je voljna ratificirati vašingtonske konvencije, ki se nanašajo na to zadevo. Še preden pa stopi v veljavo nova razvrstitev dela, pa je nemška vlada voljna, priznati nadaljnje olajšave glede delovnega časa zlasti za ono delavstvo, ki dela v zdravju škodljivih obratih. Končno je treba urediti tudi tarifno pravo delavske pogodbe. V socialnem zavarovanju vidi vlada sijajno in neuporabno sredstvo za ohranitev delovne moči in ljudskega zdravja. Zato ga bo vedno bolj izpopolnjevala.

Vojnih invalidov, vdov in sirot se bo nemška vlada toplo spominjala. Trdote, ki izhajajo iz sedanje zakonodaje, se morajo odstraniti. Socialno skrbstvo mora biti tako izpeljano, da bo popolnoma odgovarjalo svojemu namenu. Prostovoljna dobrodelnost se bo pospeševala, ker je najboljša sodružica pri zdravljenju socialnih ran. Nemško ljudstvo nudi vsem kulturnim narodom svojo roko v resnem prizadevanju, da služi socialnemu napredku na vsem svetu. Državna vlada se bo i nadalje živo udeleževala dela mednarodnega urada dela.

Še vedno trpi naše ljudstvo vsled stanovanjske krize, ki se jo bo pobijalo najodločneje z gradbo novih stanovanj tako, da bo v par letih odstranjena. Razveseljivo je, da se zasebni kapital približuje vedno bolj stavbenemu trgu. Vlada bo ta razvoj podpirala, posebno kar se tiče malih stanovanj.

Življenja zmožno gospodarstvo je predpogoj dobri socialni politiki. Istotako pa je samo dobra socialna politika v stanu izboljšati gospodarstvo; kar dobi od gospodarstva, da zopet nazaj v obliki delovne moči. Ta medsebojnost veže delavce in podjetnike v naravno skupnost, v kateri ne sme biti eden več ko drugi in je odgovoren drug za drugega.

Velika socialna beda, katero zdraviti bo smatrala vlada za svojo prvo dolžnost, pa nas na drugi strani ne sme spravljati v dvom glede gospodarskega jačanja naše dežele.

Tako dr. Marx. Tem njegovim izvajanjem je treba primerjati klavarno izjavo, ki jo je podal

dr. Gosar novinarjem in kozle, ki jih streljajo naši klerikalci, odkar so se vsedli v mehke ministrske fotelje. Tudi nemška vlada je meščanska; kljub temu pa se zaveda resnosti poveljnih razmer, ki zahtevajo čim intenzivnejšega udejstvovanja na socialnem polju. Naši klerikalci, ki nimajo nič manjše moči v vladi, katera odvisi od njihovega sodelovanja, pa so sankcionirali davke na ročno delo. Oni mirno gledajo, kako se demontirajo socialne institucije druga za drugo. Ko bi se vsaj od svojih nemških tovarišev kaj naučili! Toda njim očitno ni na tem, da se boljše razmere našega delavca, sicer ne bi bili porinili v kot kršč. soc. kandidate pri volitvah v oblastne skupščine. Izjava dr. Marxa dokazuje,

da imajo nemški kršč. socialci več vpliva na svoje voditelje, kakor naši. Sedaj izpregovorite, delavci v kršč. soc. organizacijah! Vprašajte svoje voditelje, ali smatrajo, da je «krščansko», ako se delavca, ki živi že itak v težkih razmerah, obdavči še z davkom na ročno delo?!

Morali smo napisati gornje vrste o razmerah v Nemčiji, da slišijo naši delavci tudi drugo plat zvona. Šele sedaj bo vsakomur bolj jasno, da se je treba proti nastalim razmeram boriti, da je treba delavcem, ki še vedno sledijo klerikalizmu, odpirati oči. Naš klerikalizem je specifično slovenski in je vse drugo, kakor socialen. Ko pridejo prihodnje volitve, bo treba obračunati žnjim, ako hočemo da nam zasijejo boljši dnevi.

Politični pregled.

Ljubljanska in mariborska oblastna skupščina.

Klerikalci so porabili takoj prvo sejo oblastne skupščine, da so vprizorili malo demonstracijo za avtonomijo Slovenije, pri čemur jih ni prav nič motilo, da so istočasno v Beogradu fanatični centralisti in odzemaajo oblastnim skupščinam vse samoupravne pravice. Ne v Ljubljani in ne v Mariboru niso klerikalci pristali na to, da bi bila v predsedstvu in v oblastnem odboru zastopana opozicija, ki je dobila v Sloveniji 65.000 glasov. Klerikalci obnavljajo absolutistično prakso bivšega kranjskega deželne zboru. Potek skupščinskih sej je bil v obeh oblasteh miren. Za predsednika ljubljanske oblastne skupščine je bil izvoljen dr. Marko Natlačen in za predsednika mariborske oblastne skupščine pa dr. Josip Leskvar. Oblastna odbora sta sestavljena iz samih klerikalcev, dočim je v oblastnih odsekih zastopana opozicija z enim glasom. Prvo delo oblastnih skupščin bo, da sprejmejo poslovnik.

Enoten nastop opozicije. Klerikalci imajo v ljubljanski in mariborski oblastni skupščini absolutno večino. Opozicija mora enotno nastopati, če se hoče uveljaviti. Klerikalci bi pa zelo radi razdvojili opozicijo in s tem zmanjšali njeno moč. V ljubljanski oblastni skupščini so klerikalci ponudili SKS v vsakem odseku po eno mesto, če glasuje z njimi. SKS pa je uvidela klerikalno nakano. Klerikalci so SKS hoteli posaditi pod ško-

fov klobuk in jo s tem diskreditirati pred naprednimi volilci. Poleg tega bi pa s tem razdvojili opozicijo in ji onemogočili enotne akcije proti SLS absolutizmu. Neumno je tudi zaletavanje «Slovenca» v soc. demokratičnega poslanca Siterja, ki je tudi glasoval z opozicijo. Kaj so mislili, da bo socialni demokrat glasoval s klerikalci? Gospod Siter dobro ve, da ne more brez pomoči opozicije vložiti v skupščini ne enega predloga. Kot se je g. Siter solidariziral z opozicijo, da naj bo zastopana za kontrolo v skupščinskih odsekih, tako bo opozicija g. Siterju pripomogla, da bo tudi njegov glas v oblastni skupščini lahko prišel do veljave. Med opozicijo ne obstoja noben pakt za skupne nastope. Vse se bo uravnalo od primera do primera. Že v naprej je pa gotovo, da bo opozicija čisto enotno nastopala, ker so taki nastopi samoobsebi umevni z ozirom na sestavo oblastnih skupščin. Naj uganjajo klerikalci s svojimi poročili v «Slovencu» o enotnem nastopu opozicije še tako demagogijo, napredne opozicije ne spravijo z ravnotežja.

Predlogi Narodnega kluba v ljubljanski oblastni skupščini. Napredni klub je vložil predloge, s katerimi se izreka proti vsakemu zvišanju davkov in za povrnitev nekdanje deželne imovine. Dalje se naj zahteva od državne uprave, da pri oddaji svojih poslov, vedno tudi prepušča odgovarjajoče dohodke in je predvsem vrniti bivše

«Motovilo pijano, kaj pa noriš?!» ga je narahnila Matilda in začela klicati ženina.

Kmalu so svatje spoznali, da o ognju ni govora, pač pa je mati Čevhlja na strešnem žlebu opazila lepega rdečega petelina, ki se je zbog krika predramil in junaško zapel svoj Kikiriki. — Naenkrat je namesto zmedenosti zavladala spet splošna veselost. Vse je menilo, da je drug Cucek namenoma in nalašč uprizoril to šalo, le Matilda je slutila resnico. Kakor bolnika se je jela izogibati Cucka in ni hotela ne plesati ne govoriti z njim.

No, kljub temu je bilo še dosti veselja na svatbi. Cucek je odšel spet kmalu na prosto, kjer ga je čakal radovedni Bucek.

«Kje imaš pa Matildo?»

«Saj te ni bilo, ko sem jo pripeljal —» je potožil Cucek.

No, Bucek ga je znal potolažiti. Dovedal mu je, da ga je čakal ves čas in da on, Bucek, ni prav nič kriv, ako ga Cucek ni o pravem času videl.

«Zdaj ne kaže drugega, nego da greva po svetu», je menil Bucek.

Cucek je bil zadovoljen.

«In pa še petelina vzemiva s seboj!»

Tako sta odšla in izginila brez sledu. Ako ju kdaj spet zalotim, bom skušal izvedeti, kaj sta počela drugod. Če se mi kdaj to posreči, sporočim vse zgodbe prijaznim čitateljem in čitateljicam.

Ivan Albrecht:

Zgodba o Brlogarju.

(Sen iz davnine.)

U v o d.

Ustno sporočilo ve povedati o nastanku posameznih krajev marsikaj zanimivega. Včasih so take zgodbe odsev zgodovinskih dejstev, ki jih preplete ljudska domišljija z raznimi okraski ter jih prikoji pač svojemu pojmovanju in čuvstvom primerno, včasih pa so to zgolj iz večno neusahljivega vrelca narodne poezije prikipajoče pravljice ali tudi legende. Danes, v času radija in drugih modernih odkritij sicer te cvetke ne cveto več s tisto bujnostjo nego pred leti, v času naših dedov in pradedov, vendar jih ljudstvo povsod, zlasti pa po deželi, še goji z nekakšno ljubeznijo in iskrenostjo. Tako je tudi prav; kajti plodovi minulosti so seme bodočnosti. Vsi, od najmanjšega do največjega, smo otroci prošlosti. Čim globlje koreninimo s svojim bitjem in žitjem v delu in trpljenju, v hotenju in stremljenju svojih prednikov, tem jačje je naše poročstvo za dobro bodočnost potomcev.

Posebno zvesti svoji poeziji so kraji, ki so po prirodnih legi oddaljeni od modernih prometnih žil. To so po globelih in kotanjah skrite vasice, zasanjane v objemu hribov v

svoje mirno zatišje. Najsi jih tudi razburjajo razni časniki z novicami iz daljnega sveta in jih vznemirjajo in dramijo v njihovem miru, je vendar po takih selih še vse polno tiste pravljične toplote, ki jo izžareva ne le ljudska govorica in običaji, ampak celo oprava v hiši in celo orodje, ki ga ljudje rabijo pri svojih poslih.

Veliki narodi žrtvujejo za zbiranje takih narodnih zakladov velikanske vsote. Mi Slovenci za kaj takega nimamo ne denarja ne časa. Raje si priredimo vsake kvatre po ene volitve, vsak teden par «afer», kjer razkazujejo drug drugemu in ostalemu svetu svoje umazano perilo in gnojnice, ki je nakopičena v nas «za blagor naroda in države». Za spremembo se včasih še prav posebej skopljemo na enega ali drugega delavca med nami ter ga grizemo in tepemo in blatimo, da se že vragu stidi, kakor pravi naš lastni pregovor. Da ne bomo nikogar razburjali, naj zamolčim politike in omenim samo nekaj naših pesnikov: Prešeren, Gregorčič, Aškerc, Cankar! Kako smo jim grenili njihovega življenja dni! Čim pa se je kdo zgrudil rešilki smrti v naročje, smo ga jeli kovati v zvezde. Hej, kako znamo uganjati glorio pri takih pogrebih! In še celo kavšati se začnemo med seboj za — mrtve! Tako o Gregorčiču še danes ni odločena huda pravda, ali je bil liberalec ali klerikalec, za Cankarja ne vemo, ali je bil socialni katolik ali pravi «rdečkar» in še več

deželne davščine, ki se sedaj z državnimi davščinami še vedno pobirajo. Končno se je Narodni klub najodločneje izrekel proti postavitvi oblastne samouprave pod policijsko kontrolo finančnega ministra z zloglasno vladno uredbo z dne 18. februarja 1927.

Oblastne skupščine po državi. V beogradski oblasti so sklenili radikali zvezo z Madžari, da so dobili v svoje roke predsedstvo skupščine in oblastnega odbora. V Zagrebu so radičevci izvolili v oblastni odbor samo ožje sorodstvo Štefana Radića. Od 77 poslancev šteje opozicija le 10 glasov. Med govorom federalista dr. Hanžeka je prišlo do burnih scen. Radičevci so dr. Hanžeka dejansko vrgli iz dvorane; pri tem je baje osebo pomagal tudi Štefan Radić. — V primorsko-krajiški oblasti so dobili samostojni demokrati predsedstvo skupščine in oblastni odbor v svoje roke. — V osiješki oblasti imajo radičevci večino; prav tako v splitski oblastni skupščini.

Prečanski blok. Davidović je na učiteljskem zborovanju v Beogradu srdito napadel Svetozarja Pribičevića. Menda je hotel s tem izraziti voljo ožje družbe liberalnih članov svoje stranke, da ne želi fuzije s Samostojno demokratsko stranko in da se še naprej zadovoljuje z brezcilno politiko svoje stranke. Zanimivo pa je, da se radičevci še neprestano trudijo, približati se Svetozarju Pribičeviću. Mnenja so, da nastale razmere brezpogojno zahtevajo ustvaritev prečanskega bloka, ki bi bil naperjen proti vsem plemenskim srbijanskim strankam. Umljivo pa je, da se radičevski akciji ne pridružuje nihče izmed samostojnih demokratov, ker je pač težko resnemu politiku iskati zavezništva pri nestalnem Štefanu Radiću.

Slabo so začeli reševati klerikalci pereča socialna vprašanja v oblastni skupščini. V Ljubljani so klerikalci vložili predlog, naj oblastna skupščina posreduje, da se redukcije rudarjev pri Trboveljski premogokopni družbi preprečijo. Predlog je prazen udarec v vodo in zato, ker ga je stavila SLS skrajno demagogičnega značaja. Ne smemo pozabiti, da je SLS na vladi. SLS bi ne bilo treba stavljati v skupščini nobenega predloga za posredovanje pri TPD, ampak ona bi lahko potem centralne vlade izvedla tako učinkovit pritisk na TPD, da niti govora ne bi moglo biti, da se naše rudarje odpušča od

dela. SLS kot vladna stranka je torej svoj predlog zgrešeno naslovila na oblastno skupščino, ampak bi lahko koristnejše ravnala, če bi zainteresirala za rudarsko vprašanje ministrski svet, oziroma narodno skupščino. Tega ni storila iz enostavnega razloga, ker ne misli resno z akcijo v korist rudarjem. Kako tudi! V upravnem odboru TPD ima SLS dva upravna svetnika, ki v kapitalistični klerikalni stranki gotovo več odvagata, kot tisoč rudarjev.

Opeharjeni krščanski socialci. Ljubljanski krščanski socialci, ki imajo večino v ljubljanski organizaciji SLS, so se na vso moč trudili, da dobe svojega zastopnika v oblastni skupščini. Njihova prizadevanja so pa bila zaman. Vodstvo je na ljubljansko listo komandiralo poslovne ljudi in socialci so morali molčati. Priborili so si socialci edinole to, da je na prvem mestu kan-

didiral dr. Breclj in ne dr. Adlešič, ki ni socialc, ampak poslovno orijentiran politik. Koncesija je pa bila le navidezna. Že na prvi seji oblastne skupščine je dr. Breclj odložil ljubljanski mandat in na njegovo mesto je prišel dr. Adlešič, ki je bil tretji na klerikalni listi. Ljubljanske krščanske socialce zastopata sedaj v oblastni skupščini industrijec Rojina in bančnik dr. Adlešič. Povrhu so pa klerikalci za predsednika skupščine izvolili dr. Natlačena, proti kateremu je tudi med krščanskimi socialci splošen odpor, ker je iz osovražene in reakcionarne šusteršičijanske šole in znan v slovenski javnosti le zaradi svojega hujskajočega, habsburškega govora leta 1914. Krščanski socialci so izgubili vsak vpliv na vodstvo SLS. Krščanski socialci morajo plesati tako, kakor to zahtevajo klerikalni fabrikanti in advokati.

Narodno-strokovna zveza.

Klerikalno hinavstvo.

Da so klerikalci zahrbtni, to je splošno znano, vendar smo doslej mislili, da so med njimi tudi častne izjeme. Predvsem smo smatrali voditelje krščanskih socialistov za lojalne nasprotnike, ki vsaj v strokovni borbi ne poznajo zahrbtnosti in neodkritosrčnosti, a smo se tudi pri njih varali in dognali, da so v zahrbtnosti enaki vsem klerikalcem. Te trditve podkreplujemo z dokazi.

V Vevčah je papirnica odpustila 12 ljudi, po večini članov krščanskih socialistov. Razumevno, da je njihova organizacija zagnala velik krik. Temu kriku smo se pridružili tudi mi in solidarno nastopili v obrambo teh odpuščenih. Nismo vprašali, kateri organizaciji pripada odpuščen, temveč smo dvignili svoj glas za vse enako. Na javnem protestnem shodu je bila zastopana tudi Narodno-strokovna zveza, ki se je po treh zastopnikih udeležila tudi pogajanja s podjetjem. Povsod je njen zastopnik nastopal solidarno s krščanskimi socialisti in podpiral njih težnje.

Po končanem pogajanju se je na zaupniškem sestanku sklenilo, prirediti v soboto 12. t. m. shod, da se delavstvu sporoči rezultat pogajanj. Zastopnik krščanskih socialistov Gajšek je iz-

rekel željo, naj ta shod absolvirajo domači zapniki sami, češ, da ima on drugje opravke. Na to so pristali vsi zaupniki. In držeč se tega sklepa naša organizacija ni poslala na ta shod govornika. Na shod pa je prišel Gajšek, akoravno je prejšnji dan imel neodložljivo pot in s tem pokazal, da je hotel preprečiti le to, da na shodu ni nastopil naš zastopnik centrale.

Pa še delj sega nelojalnost krščanskih socialistov. V poročilu o shodu v zadnji «Pravici» tarnajo o tem, da niso papirničarji več enotni in da jim slepo ne verjamejo ter jokaajo za zmagami, ki da so jih složni dosegali. Ob koncu poročila pa pravi «Pravica» dobesedno tako-le: «Razcepjenost pri nas sicer ni velika, saj šteje nasprotna organizacija malenkostno število članov, vendar jo skuša podjetje izrabljati v škodo nam vsem.» Onega, ki je napisal te zadnje besede, katere smo mi podčrtali, pozivamo, naj možato napiše, kdaj in ob kaki priliki nas je skušalo podjetje izrabiti proti delavstvu. Krščanski možje, kot jim pravi Žužek, bi morali biti resnicoljubni in bi ne smeli tako nesramno lagati. Naša organizacija je doslej še vedno neustrašeno zastopala interese delavstva in je gotovo grda laž, če se trdi, da smo kdaj s svojim nastopom škodovali delavstvu.

Mislili smo, da klerikalcev v tako resnem položaju, ko se odpušča iz službe delavce, ne bo zmotila jezuitska demagogija in da ne bodo izrabljali za svojo politično agitacijo skupnega nastopa z našo organizacijo. Spoznali smo pa, da smo imeli vendarle predobro mnenje tudi o krščanskih socialistih. V prihodnje se bomo pač stokrat premislili, preden bomo zopet s klerikalci vodili enotne akcije. ★

Seja upravnega odbora NSZ, ki je bil izvoljen na zborovanju dne 28. marca 1926. v restravraciji «Pri levu», se vrši v soboto dne 5. marca t. l. ob osmih zvečer v tajništvu NSZ v Narodnem domu.

Narodni klub Delavske zbornice ima svojo sejo v soboto dne 19. marca t. l. ob devetih dopoldne v prostorih tajništva NSZ v Narodnem domu. Ker se isti dan vrši skupščina Delavske zbornice, je dolžnost vseh članov, da se te seje polnoštevilno udeleže.

MEDVODE. Vse člane podružnice Narodno-strokovne zveze vljudo prosim, da čim prej poravnajo članarino, da se jim ne ustavi pošiljanje lista. Storitve tedaj svojo dolžnost in poravnajte članarino! — Blagajnik.

JESENICE. V nedeljo 27. t. m. predava v strokovni šoli tov. dr. Stojan Bajič. Prosim vse tovariše, da se tega predavanja udeleže polnoštevilno.

SREDNJA VAS. V nedeljo 20. t. m. se je vršil pri nas članski sestanek, katerega se je udeležil strokovni tajnik tov. Kravos iz Ljubljane. V velikem številu zbranim tovarišem je tajnik poročal

takih «nerešenih vprašanj» nam beli glave. No, dokler so živeli, nismo vedeli o naših možeh drugega, nego da je n. pr. Aškerc «faliran far». Cankar ja — pijanček! Takí smo Slovenci. Zato pa čast in hvala nam! Bog oče pa je bil gotovo slabe volje tisti dan, ko je nas postavil na svet...

Pst! Kam včasih zapelje človeka ta preklicani jezik! Skoro bi bil prikloбуštral tako daleč, da bi mi kako goreče srce utegnilo očitati žaljenje božje modrosti, medtem ko sem hotel samo povedati, da pozna svoje pravljice tudi tisti košček sveta, ki se razteza od Logatca proti Idriji na eno in proti Vipavi na drugo stran. Nekdaj cvetoča pokrajina je danes kup nesreče in gnezdo revščine. Naši «mili pobratimi» tam z beneške plati so zaseali v živo telo, ki sedaj krvavi iz stoterih ran. Sredi gozdov in travnikov in polj se vije tista pošastna kača, ki jo zovemo — meja, državna meja! Sadiš krompir, pa ga sadiš četrte ure v Jugoslaviji, a naslednje četrte ure že v Italiji, ako si oborožen s potrebnimi papirji in ni gospod karabinijer slabe volje. Tudi lahko na jesen obiraš jabolka, pa ima jablana pol vrha na jugoslovanski, pol pa na laški plati. In ljudje, ki so se zadnja leta navadili že vsega hudega, si pomagajo tudi mimo in preko takih okoliščin z nasneškom, češ, da jim zdaj jabolane v laškem solncu rode pomaranče...

Eh, že zopet me je zaneslo! No, pa naj bo. Danes je tako, nekdanje je bilo pač drugače! Ta čas ni niti tako daleč... Kakor včeraj, tako se zdi človeku! Voz za vozom se je vrstil od Logatca proti Idriji in iz Idrije proti Logatcu: poljski pridelki, razna živila in les v eno smer, živo srebro in rudnina in les v drugo. Vmes vozovi in vozički s stranskih cest in potov, pa poštni avtomobili, šegavi mešetarji, klepetave potovke, pa sodarji s svojimi kadmami in kadicami in bedmi in škafi, Vipavci s svojeglavnimi osličji in tu in tam zamišljen kmet, razgreta grabljica ali brhka žanjica, zastaven fant, pa spet Vipavka z jersbasom sladkih fig ali grozdja na glavi, oj, kdo bi mogel naštetí vso pestrost, ki se je pretakala po tej pokrajini! Gozdarji, ki so prebredli poleg domačih gozdov še hoste od Koroške pa globoko tja doli v Romunijo, so prinašali domov polne bisage pravljic iz daljnih krajev. Mladenke, ki jih je zanesel tok življenja na Reko, v Trst, v Pulj in dalje celo v Egipt, so se v letih utrujenosti brez cvetja vračale domov: zgubane ženske, neprijazne in zadirčne res, ali iz njihovega pripovedovanja, kadar se jim je razvezal jezik, je vel diš tajnega, razkošnega življenja!... Tak je bil nekdanje ta svet. (Dalje prihodnjič.)

Priporočajte in širite „NOVO PRAVDO“!

o delavskem položaju in pojasnil važnost strokovnih organizacij. Njegovo poročilo so vzeli zborovalci z odobravanjem na znanje.

SENOVO. Podružnica v Senovem je imela v nedeljo 20. t. m. svoj občni zbor, katerega se je udeležilo članstvo skoraj polnoštevilno. Občnemu zboru je predsedoval podružnični predsednik tov. Miha Brilej, ki je po pozdravu podal obširno predsedniško poročilo. Za njim so dali poročila ostali odbori funkcionarji. Na predlog nadzorstva je bil soglasno podan odboru absolutorij. Pri volitvah je bil soglasno izvoljen sledeči odbor: predsednik Miha Brilej, rudar; prvi podpredsednik Alojzij Gehart, rudar; drugi podpredsednik Jurij Cvirn, rudar; prvi tajnik dr. Franjo Benedičič, rudniški zdravnik; drugi tajnik Rudolf Žibert, rudar; blagajnik Franc Graf, rudar; odborniki so: Franc Traven, Franc Pribovšek, Anton Gomilšek, Franc Kink, Alojzij Resnik, Franc Suntujs, Franc Bobnič in Franc Vrečko — vsi rudarji; namestniki: Franc Hercog, Franc Dornik, Dominik Dečko, Rudolf Ribič, Mijo Šinkovič in Albert Ogris — vsi rudarji; nadzorstvo: Martin Osredkar, Karel Brence II. in Marko Skočir — tudi vsi rudarji. Kot delegata za ustanovni občni zbor sta bila določena tov. Jurij Cvirn in tov. Franc Graf. Po volitvah sta govorila še o delu v strokovni organizaciji tovariša Reberšek in Gehart, ki sta posebej še naglašala potrebo sloge in tovarištva med člani. Ob pol 6. uri je zaključil predsednik lepo uspeli občni zbor. — Ta občni zbor je ponovno pokazal, da je naša postojanka v Senovem močna in da se nje članstvo stalno množi. Želimo, da gre novoizvoljeni odbor z navdušenjem in vztrajnostjo na delo v korist organiziranih članov.

PTUJ. Podružnica Narodno-strokovne zveze v Ptuj vabi na 2. redni letni občni zbor, ki se bo vršil v nedeljo dne 27. februarja 1927. ob devetih dopoldne v posebni sobi gostilne «Društveni dom» v Ptuj. Dnevni red: 1.) Čitanje in odobritev zapisnika 1. rednega letnega občnega zbora. 2.) Poročilo predsednika. 3.) Poročilo tajnika. 4.) Poročilo blagajnika. 5.) Poročilo pregledovalca računov. 6.) Volitev predsednika. 7.) Volitev novega odbora in pregledovalcev računov. 8.) Volitev članov za upravni odbor. 9.) Slučajnosti. Na občnem zboru poroča delegat iz Ljubljane. Dolžnost vseh članov je, da se tega občnega zbora polnoštevilno udeleže. — O d b o r.

JESENICE. Večkrat smo že opozarjali članstvo, da naj bo bolj redno pri plačevanju prispevkov, kar danes zopet ponavljamo. Vsak član naj se zaveda, da more organizacija uspevati le tedaj, če ima člane, ki redno plačujejo prispevke. Na pomaga prav nič, če je še toliko članstva na papirju, ko pa ne plačuje za organizacijo svojega prispevka. To vidimo pri naših nasprotnikih, ki pri vsaki priliki poudarjajo število članstva, a je v resnici položaj čisto drugi. Opozarjamo zamudnike, naj se zavedajo, da se zamudnikom ustavi «Nova Pravda», kakor tudi druge ugodnosti s strani organizacije. Torej je v interesu vsakega člana, da prispevke redno plačuje. — Knjižnica posluje vsako sredo od sedmih do osmih zvečer. Člani, zavedajte se, da je dobra knjiga najboljša vzgojiteljica! — Tajništvo posluje še vedno od štirih do šestih, razen sobote in nedelje vsak dan. Če ima kdo kako prošnjo, naj se obrne na službojočega odbornika v lokalno. Istotako lahko vsak član plača prispevke vsak dan od štirih do šestih v lokalno. — Podružnica narodno-socialistične strokovne zveze priredi v nedeljo 27. t. m. ob šestih zvečer plesno veselico. Igra godalni kvintet. Čisti dobiček je namenjen bolnim članom. Za postrežbo skrbi g. Kobal. Vabi odbor.

LITIJA. V četrtek 10. t. m. se je vršilo pri nas predavanje o jetiki, katerega je priredila podružnica NSZ. Predavanje je otvoril tov. Luka Bizjak, ki je pozdravil vse navzoče in se zahvalil predavatelju ter udeležencem. Predavatelj, g. dr.

Vrtovec je potem zelo poljudno predaval o jetiki in predložil važnost poznanja te nevarne in zelo razširjene bolezni. Predavanje je spremljal lep film. Članstvo in ostalo občinstvo je bilo zelo za-

dovoljno s tem predavanjem in si želi še kakega poučnega predavanja. Podružnica se tem potom zahvaljuje g. dr. Vrtovcu in drž. hig. zavodu, ki je predavanje oskrbel.

Tedenske vesti.

* **Preventivno zavarovanje.** OUZD razglasa: Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opaza, da se v posameznih obratih nezgode znatno množijo. Vzrok ne leži toliko v pomanjkljivih varnostnih napravah, kakor pa v neprevidnosti delavcev. Večkrat imajo na razpolago zaščitna sredstva, pa se jih pri delu ne poslužujejo in tako nastajajo nezgode, ki bi se mogle z lahkoto preprečiti. Da okrožni urad podrobneje seznani delavske zaupnike, predelavce in funkcionarje strokovnih organizacij z nalogami in koristmi preventivnega zavarovanja, t. j. preprečevanja nezgod in obolenj, priredi v nedeljo, dne 6. marca ob 10. uri v svoji dvorani na Miklošičevi cesti št. 20, pritičje, predavanje: 1.) o pomenu zdravstvenih in varnostnih naprav v obratih za preprečevanje nezgod in obolenj; 2.) o obratni higijeni in interesu delodajalcev ter občin na zdravstvenih napravah; 3.) o vplivu pomanjkljivih naprav na nezgodne primere. Kakšne nezgode nastajajo, kako in zakaj. — Delavstvo se vabi, da se tega predavanja udeleži v čim večjem številu.

* **Film o Fordovih tovarnah.** V ponedeljek, dne 28. februarja ob pol 8. uri zvečer, bo prosvetni odsek Delavske zbornice predvajal v Mestnem domu film, ki kaže vse delo v znanih Fordovih tovarnah v Ameriki. Vstopnina 1 Din. — Delavci in nameščenci, udeležite se tega predavanja! — Prosvetni odsek Delavske zbornice.

* **Kip generalna Maistra.** Kakor poročajo, je kipar Niko Pirnat izdelal kip generala Maistra in ga podaril mariborski mestni občini.

* **K potresu v Hercegovini.** Kakor se je k sreči izkazalo, človeške žrtve zaradi potresa v Hercegovini niso bile tako številne kakor so poročale prve vesti. Tudi škoda ni tako ogromna, kakor se je poročalo, dasi je seveda zelo velika. Največ hiš se je porušilo v Ljublinju, Stolcu in okoliških vaseh.

* **Zdravniška pomoč pri okrožnem uradu za zavarovanje delavcev.** Okrožni urad za zavarovanje delavcev je uvedel stalne zdravniške nadpoglede, da se s tem na eni strani ščitijo uradovi zdravniki pred pritožbami s strani članov, da so bili ti kljub bolezni spoznani za delazmožne, na drugi strani pa tudi interesi članov v primeru upravičenih pritožb. Vsak član, ki misli, da se mu s strani zdravnika godi krivica, naj torej prosi za zdravniški nadpregled in tamkaj sporoči svoje pritožbe. Če pa misli, da mu je tudi zdravniški nadpregled storil krivico, tedaj se ima la-koj po nadpregledu pritožiti v pisarni pristojne ekspoziture, da more urad odrediti pregled po- tom posebne zdravniške komisije. Zaradi tega opozarja okrožni urad svoje člane, da odslej različnih naknadnih pritožb ali izgovorov ne bo upo-števal, še manj pa bo članom povračal stroške za zdravniško pomoč, ki jo bodo iskali pri neurado- vih zdravnikih, če ne bo podana nevarnost v od- logu, kakor n. pr. pri zastrupljenjih, težkih ne- zgodah, krvavitvah itd. Pa tudi v takih primerih je obolenje nemudoma javiti in zaprositi, da na- naljnjo pomoč nudi uradov zdravnik.

* **Za siromašne delavske družine,** ki so trpele po jesenski poplavi, je poslala Slovenska narodna podpora jedna iz Chicaga večjo vsoto denarja Zadrudni banki v Ljubljani (Aleksandrova cesta št. 5), da jo razdeli med potrebne. Prizadete de- lavske družine naj pismeno sporoče svoje naslove na Zadrudno banko v Ljubljani (Aleksandrova cesta št. 5). Dobro je, če priloži potrdilo župan- stva o istinitosti svojih navedb.

* **Nepotrebno kolkovanje.** Številni delodajalci in tudi delojemalci kolkujejo svoje vloge na

Okrožni urad za zavarovanje delavcev ali na Osrednji urad. To ni potrebno, kajti po točki 189. zakona o zavarovanju delavcev so vse vloge opr- ščene taks vseh vrst.

* **Španska bolezen.** V Mariboru močno raz- saja španska bolezen tudi po šolah. Po nekaterih razredih manjka čez 20 učencev.

* **Granata raztrgala očeta in sina.** Pod Rati- tovcem na Gorenjskem se je pretekle dni do- godila težka nesreča, ki je zahtevala dvojce člo- vechih življenj. Kočar Josip Gartner in njegov sin Gašper iz Torka sta šla minuli četrtek v gozd pod Ratitovec sekati drva. Ker se do večera nista vrnila domov, je odšel posestnik Josip Kopač v smeri za njima in ju je našel mrtva. Oče in sin sta ležala vsa razmesarjena v snegu. Orožniki, ki so prišli drugo jutro na kraj nesreče, so ugotovili, da je oba Gartnerja raztrgala ročna granata, ki sta jo našla v gozdu. Ker sta z granato nepre- vidno ravnala, je eksplodirala in ju ubila. Kdo je granato pustil v gozdu, ni znano.

* **Smrtna nesreča pri igranju s puško.** V Ro- gozi pri Hočah se je neki fantek igral z lovsko puško in pri tem ustrelil v glavo 14letno Štefko Cerarjevo, svakinjo upravitelja Scherbaumovega posestva. Deklica je med vožnjo v mariborsko bolnico izdihnila.

* **Samomor žene.** V mariborsko bolnico so pri- peljali iz Hotinje vasi posestnico Julijano Kacja- novo, ki je zaradi družinskih preprirov spila v samomorilnem namenu solno kislino ter po ko- maj trimesečnem zakonskem življenju umrla v bolnici na zastrupljenju.

* **Zmrznil je.** Pri Veliki Nedelji so našli mrt- vega moža, v katerem so spoznali 76 let starega preužitkarja Antona Zinka s Seneškega vrha. Našli so pri njem 80 Din gotovine. Ker ni imel na trupu nobene rane, se domneva, da je stari mož na potu opešal in zmrznil.

* **Utopljenec v Savi.** Na božični dan je skočil Anton Odlazek, hlapec pri posestniku Borišku v Šklendrovcu, v Savo in utonil. Iskanje njegovega trupla je ostalo takrat brez uspeha. Ko je šla v nedeljo 13. t. m. Boriškova sestra iz Trbovelj proti domu, je opazila v Savi na kraju, kjer se je Odlazek utopil, moško truplo. Obvestila je o do- godku ljudi, ki so potegnili mrtveca iz vode in spoznali v njem nesrečnega Odlazka. Utopljenca so pokopali na pokopališču v Zagorju.

* **Trboveljske novice.** Na Tereziji se je v rovu ponesrečil 28letni Ivan Hruševar iz Lok št. 419, po poklicu strojevodja. Povožil ga je motorni voz, ko je hotel odstraniti neko oviro. Hruševar ima zlomljeno ključnico, močne poškodbe na glavi, rokah in nogah ter strta rebra. — Neugodno finančno stanje je prisililo Bratovsko skladnico v Trbovljah, da je začasno opustila zgradbo okre- vališča za rudarje. Posestvo, namenjeno, za zgradbo, je oddala za dobo treh let v najem pen- zionistu Jakobu Okornu, vendar pa si je izgo- vorila pravico, da prične lahko vsak čas zidati, če se bodo razmere količkaj obrnile na bolje. — Iz strokovnega poročila izvedenca prof. Seidla iz Novega mesta o geološkem stanju hrastniške kot- line je razvidno, da je mogoč razvoj novega Hrastnika edino na levi strani potoka Bobnarka. Na desni strani je namreč od Pustove skale do stare ravnateljve vile vse v plazovju. Profesor Seidl je napravil poročilo na izrecno željo pri- stojnega oblastva, ker se je vnel zaradi stavbišča za novo šolsko poslopje na Roševem zemljišču velik spor. — Gasilno društvo v Hrastniku bo priredilo ob priliki 40letnice svojega obstoja dne 19. junija veliko proslavo. — Obrtno društvo

Trbovlje-Hrastnik-Dol bo imelo občni zbor dne 13. marca pri Hofbauerju v Hrastniku. Koncem šolskega leta bo priredilo vajeniško in pomožniško razstavo pri Forteju na Vodah.

* **Obesil se je.** Poleg gostilne «Novi svet» na Gosposvetski cesti v Ljubljani je imel malo prodajalno 63letni samec Karel Fuchs. Za prodajalno je bilo njegovo stanovanje. Njegova postrežnica Antonija Tavčarjeva je te dni zjutraj opazila, da je stanovanje zaprto in da gospodarja ni v prodajalni. Okoli poldneva je bila o tem obveščena policija, ki je odposlala komisijo. Ta je vdrla v stanovanje in našla Fuchsa mrtvega. Sedel je na stolu in imel okoli vratu močno vrv, ki je bila privezana na zidni žebelj. Vzrok samomora ni znan.

* **Stekel človek.** Te dni je vzbujal po Mariboru naravnost grozo prevoz steklega moža, ki so ga pripeljali iz Sv. Lenarta v Slovenskih gorah. Tam je namreč že ob Božiču ogrizel stekel pes posestnika Svenška na roki. Svenšek je sicer psa ustrelil, vendar se ni briga več za svojo rano in ni pomislil na nadaljnje posledice. Te dni pa so se naenkrat pojavili na nesrečnem možu znaki stekline, ki se je od dne do dne večala. Svenšek je začel besno gristi okrog sebe, da so ga morali zvezati in z avtomobilom prepeljati v celjski Pasteurjev zavod.

* **Strašen zločin.** V gozdu med Sv. Miklavžem in Loko pri Hočah na Štajerskem so našli orožniki strahovito razmesarjeno truplo nad 50letne ženske. Neznanka je imela na vratu globoko rano, v usta je imela zabite štiri lesene kline, v sapniku pa polno listja in mahu. Zločinec je starki prerezal grlo in sapnik, jo sunil z nožem tudi v trebuh in ji polomil več reber. Pred umorom jo je tudi zlorabil. Umorjenka je imela knjižico s pečatom občine Laze pri Konjicah. Kakor se sodi, gre za neko beračico. Zločinec jo je tudi izropal.

* **Grd zločin nad Slovenko v Zagrebu.** V nedeljo popoldne je šla v Zagrebu Cilka V., 20letna prodajalka, rodom iz Slovenije, z neko prijateljico na izprehod proti Černomeru. Ko se je zvečer vračala z veselice, so jo nedaleč od gostilne «Sokol» napadli trije mladeniči in jo pričeli nagovarjati, naj gre z njimi. Ker pa ni ugodila njihovi želji, so jo zgrabili, vrgli na tla, vsi trije posilili in nato izginili v noč. Poprej so jo še okradli in ji vzeli tudi ročno torbico. Detektivi so že naslednjega dne dobili vse tri nasilneže, ki so po kratkem obotavljanju končno priznali svoj zločin. Podoben dogodek se je zgodil komaj 13letni natakarski vajenki Ivici Karamanovi. Stražnik jo je našel pred neke hišo na trotoarju, ko je mirno spala. Zbudil jo je in odvedel na policijo, kjer je povedala, da jo je za Botaničnim vrtom neznan moški omamil in nato izvršil grd zločin nad njo.

* **Janez Jarc pomiloščen na 20 let težke ječe.** Ljubljansko deželno sodišče je prejelo odlok ministrstva pravde, da je kralj Aleksander pomiloštil na smrt obsojenega Janeza Jarca iz Vaš pri Preski na 20 let težke ječe.

* **Umor v Derganjih selih.** V zapore okrožnega sodišča v Novem mestu so pripeljali te dni Franceta Hrovata iz Vavtje vasi. Pred leti se je Hrvat priženil k vdovi Ani Avsenekovi v Derganjih selih nad Toplicami. Oba zakonca, okoli 45 let stara, sta živela nekaj časa v miru, kmalu pa so se pričeli v hiši stalni prepiri. Povod je bila v veliki meri že okoli desetkrat kaznovana Ana Hrovatova, ki je bila znana po vsej okolici kot prepirljiva ženska. Ko je te dni zahteval mož France od svoje žene 3 Din za cigarete, mu jih žena Ana ni hotela dati. Beseda je dala besedo, nakar je France Hrvat navalil na svojo ženo in jo v hlevu ubil. Mož France je bil takoj po izvršenem činu aretiran. Pred preiskovalnim sodnikom le deloma priznava svoje dejanje.

* **O ameriški dediščini po Ciglerju ni nič znana.** Kakor poročajo, ni ameriškemu zastopstvu v Zagrebu in Beogradu nič znanega o kakšni

dediščini po neznanu Ciglerju. Očividno je ta vest, ki je krožila zadnje tedne po časopisju, navadna časopisna raca, ki se je neznankje rodila.

* **Predrzen slepar.** Brezposelna Amalija Slakova je v nekem ljubljanskem listu čitala oglas, da neki gostilničar v Novski potrebuje gospodinjjo. Prijavila se je pri Ljudevitu Hartlu v Ljubljani, ki je bil v oglašju označen kot posredovalec. Ta je od Slakove zahteval aro v znesku 1000 Din, katero mu je ona tudi izplačala. Svojo prtljago je dala na vlak, potrdilo pa izročila Hartlu. Ko sta dospela v Zagreb, je Hartl zahteval še 150 Din are, ki jih je tudi dobil. On je potem kupil karte za vlak, da odpotujeta v Novsko. Eno karto je dal Amaliji. Pred odhodom vlaka je izjavil, da je pozabil kupiti vozno karto tudi zase. Pohitel je nazaj k blagajni, potem pa izginil brez sledu. Šele tedaj je Slakova uvidela, da je nasledla sleparju, ki se najbrž ne imenuje Hartl. Oglas je dal objaviti skoro gotovo le, da bi mogel izvršiti sleparstvo. Osleparjena Amalija Slakova je zadevo prijavila zagrebški policiji.

* **Na pogreb je pozabil.** Iz Dvora pri Žužemberku nam pišejo. Tukajšnjemu posestniku in mlinarju Karlu Glavanu je te dni umrla pol leta stara hčerka. Pogreb je bil napovedan za predzadnji torek popoldne. Pogrebi so prinesli otroka do pokopališča ter čakali do noči, toda duhovnika niso dočakali. Vsi vaščani so se zgražali nad tako pozabljivostjo duhovnikov ter menili, da ob volitvah baš isti duhovniki niso bili tako pozabljivi. Takrat so poslali voz iz Žužemberka na Lašče po Skebeta, da je prišel volit. Za kroglico ne pozabijo in se potrudijo tudi na Lašče. Seveda, če bi bilo treba n. pr. Skebeta peljati k maši ali k spovedi, jih pa ne bo blizu, da bi mu pomagali izpolniti verske dolžnosti. Na ubogega otroka so pozabili, tako da so ga starši morali pustiti preko noči na pokopališču in je bil pokopan šele prihodnje jutro.

* **Obsodba nosilca liste.** Mariborsko okrožno sodišče je te dni obsodilo nosilca gospodarske liste v Prekmurju, mariborskega agenta g. Zagorskega, zaradi žalitve policije na mesec dni strogega zapor. G. Zagorski je namreč nekemu stražniku ob priliki nekega spora rekel: «Z mano nimate ničesar opraviti! Kaj ne veste, da sem jaz nosilec liste?»

* **V cerkvi zblaznela.** V frančiškanski cerkvi v Mariboru je neka omožena ženska nenadoma zblaznela. Sredi cerkve je začela na ves glas pridigati in pozivati ljudi k molitvi. Poklicali so morali stražnika, ki jo je odstranil iz cerkve ter pozval rešilni oddelek, da je nesrečno žensko odpeljal domov. Gre bržkone za versko blaznost.

Dopisi.

CELJE. Izobraževalno društvo «Bratstvo» priredi na pustni torek v hotelu «Balkan» pustno veselico s plesom, na katero se člani in prijatelji vljudno vabijo.

MARIBOR. G. Pavel Rasberger je lahko ponosen na nepozabni večer, ki mu ga je priredilo Narodno gledališče v proslavo njegove 25letnice. Ni sicer prebil točno vseh 25 let na slovenskem odru, toda vsi njegovi začasni presledki, ki jih je večinoma izpolnil kot organist po raznih krajih naše domovine, kažejo neutešeno hrepenenje po deskah. In uprav Maribor je mesto, ki ga je priklonilo na slovenski oder, za katerega ga je pridobil takoj po prevratu ustvaritelj Narodnega gledališča v Mariboru g. Nučič. Posebna čast za slavljenca je dejstvo, da vse, kar je sedaj in kar je v tem dolgem, vihnem času bil, je njegova, prav njegova osebna last, last njegove trdne volje, iz preprostega rokodelca postati slovenski umetnik, in to ob času, ko je bilo to v očeh preprostega naroda še manjvredno — namreč biti umetnik na odru, biti gledališki igralec. Rasberger je vključ vsemu temu to hotel biti in je z žilavostjo svoje volje in s plamenom svoje ljubezni dosegel, kar je bilo sploh mogoče doseči. Ne nje-

govo življenje, ne njegovo trpljenje, najmanj pa dnevni red slavlja samega, mi slavimo ob Rasbergerjevi 25letnici zgolj delo, ideal, ljubezen do težkega, nevhvaležnega dela, polnega požrtvovalnosti in vztrajanja. In priključujemo se tistim, ki so mu na sijajni večer slavlja iskreno želeli: še 25 let slovenski umetnik v čast svojega naroda!

—rc.

LOGATEC. Pred kratkim se je potikal po Logatecu «vandrovec», star 22 do 24 let, doma iz Koroške. Slovenski je govoril slabo. Prosil je za podporo, sklicujoč se pri tem, da je v Italiji iskal delo, katerega pa ni dobil. Na poti domov v Avstrijo mu je pa zmanjkalo sredstev. Ugotovili smo, da je možak član nemškonačionalnih društev, ki so zakleti sovražniki vsega, kar je slovenskega na Koroškem. Odklonili smo zato, da mu ne nudimo nobene podpore. Isto naj store tudi druge podružnice naših strokovnih organizacij, če bi se pri njih zglašil nemškonačionalni zagriženec take sorte, kot je bil ta, ki nas je obiskal v Logatecu. — Tukajšnja pošta ne dostavlja «Nove Prave» točno na naslove, kakor je označeno na listu. Navadno prihaja list šele potom tretjih oseb v roke adresatu. Priznamo, da je pismonoša pri tukajšnji pošti premalo. Seveda s tem še ne umaknemo zahteve, da se «Nova Pravda» redno in točno dostavlja. Če ima tukajšnja pošta v pisarni troje moči, potem naj nastavi tudi troje pismonoš, da bodo lahko v redu vršili svojo službo in jim ne bo, kakor do sedaj, zaradi preobilice poslov onemogočeno, dostavljati pošto tako, da bi ne bilo utemeljenih pritožb.

CELJE. Tekom prihodnjega meseca se vrši občni zbor krajevne organizacije NSS. Ker je potrebno, da se strankino delo poživijo, prosimo, da se pristaši tekom prihodnjih dni prijavijo tovarišu D. Gobcu ter plačajo letno članarino po 17 Din, da bodo računi v redu, ko stopimo pred občni zbor. — Istočasno se bo vršil tudi občni zbor «Bratstva». — Na občnem zboru Saveza privatnih namesčencev v Celju je bil izvoljen za predsednika tov. Dragotin Gobec. Društvu, ki ima ravnokar hud boj zaradi nedeljskega počitka in proti podaljšanju delovnega časa v trgovinah od osem na deset ur, želimo pod novim vodstvom najlepši uspeh. — Pevsko društvo «Oljka» si je na svojem občnem zboru dne 15. t. m. izvolilo nov odbor: predsednik je g. Ignacij Toplak. To je edino pevsko društvo v Celju, katero stalno deluje in s tem vidno napreduje pod spretnim vodstvom učitelja g. Gerlanca. — Občinsko delo zastaja; na stotine raznih prošenj čaka rešitve. Opozicija še malo ne upošteva interesov socialno šibkejših slojev in iz samega političnega sovraštva sabotira od ljudstva izvoljeni občinski svet.

JAVORNIK. Pretečeno soboto so priredili tukajšnji sodrugi shod, ki pa ni bil najbolje obiskan, in še to, kar je bilo navzočih, je bilo polovico nasprotnikov. Zaradi tega nismo opazili preveč grmenja proti nasprotnikom. Govoril je sodrug Jeram, ki po svoji stari navadi govori le o napakah drugih, a svojih nikdar ne vidi. Njegova modrovanja o narodnosti so pač taka, da jim že sam ne verjame. Pri volitvah obratnih zapornikov smo nastopili tudi mi narodni delavci. Priborili smo si čez 50 glasov, a končni rezultat je bil le 37. Javno pribijamo, da so se vršile nepravilnosti, o katerih bomo pa še posebej govorili, ko pride čas. Mislili smo, da se bo spor, ki je nastal, dal mirnim potom rešiti, a smo se varali. Posledice naj nosi tisti, ki je poravnavo preprečil. — V nedeljo 6. t. m. se je vršila seja občinskega sveta. Na dnevnem redu te seje je bila tudi zadeva priključitve hiš občine Koroške Bele k občini Jesenice. Soglasno se je sklenilo, da prevzame jeseniška občina inicijativo za akcijo ter da nosi tudi vse stroške, ki bodo s tem nastali. Ta sklep je napravil med prizadetim prebivalstvom najboljši vtis. Želimo, da se g. župan z vso energijo zavzame za stvar, tako da bo čimprej rešena.

Pogovor o tem in onem.

Nekaj o zgodovini razsvetl ave.

Zadnjič smo govorili o električni luči, ki spada gotovo k najbolj pripravnim in obenem zelo cenim svečavam.

Ne bo nezanimivo, če si ogledamo na kratko zgodovino razsvetljave.

Dolgo časa so ljudje poznali samo oljnate svetiljke, še prej pa so si svetili z navadnimi trskami; tega zadnjega načina razsvetljave se še dobro spominjajo naši starejši ljudje, ki so v svojih mladih letih na čelešniku sedeli morali svetiti, da so domači v dolgih zimskih večerih mogli opravljati svoja dela.

Pomudimo se nekoliko pri oljenicah! Pri starih Egipčanih so bile to majhne skodelice z žlebastim robom za stenj. Kako so izgledale te oljenice, smo dobro poučeni, ker so jih našli jako veliko v starih grobovih, kamor so jih devali kot znamenje neumrjoče duše. Grki so si pred 2000 leti svetili z baklami iz trsek, šele pozneje z oljenicami.

V začetku srednjega veka so začeli rabiti smolnate bakle ali smolnice. V Parizu so razsvetljevali še v 16. stoletju ceste s smolnimi ponvami in šele v 17. stoletju so postavili prve cestne svetiljke, ki je v njih gorelo olje.

Kolika razlika med tedanjim in današnjim časom, ko gore po mestih neštevilne plinske in električne luči! Šele če prepoznamo zgodovinsko razvoj razsvetljave, bomo znali zadostno ceniti električno luč. Ta ima napram prejšnjim načinom razsvetljave mnogo jako tehničnih prednosti. Prvič je nevarnost električne razsvetljave jako majhna in se dá z opreznostjo malodane popolnoma odstraniti. Nasprotno pa je bila razsvetljava cest s smolnicami prav nevarna. Zato ni čudno, da čitamo v zgodovini zelo pogosto, kako je to ali ono mesto uničil požar. Gotovo je sicer, da so bile tudi hiše drugače zgrajene in da so že same bile bolj izpostavljene nevarnosti ognja, vendar pa moramo priznati, da je opisan način razsvetljave bil jako nevaren, kar se tiče ognja.

Pa tudi iz zdravstvenih ozirov moramo dajati električni in plinski luči prednost pred smolnicami in oljenicami. Smrad, plini in dim, ki se razvijajo pri teh, so zdravju vse prej kot koristni.

Našteli bi lahko še druge prednosti električne in plinske luči, a že našteje govore dovolj jasno, da je te vrste razsvetljava najboljša.

Omeniti moramo še neko jako važno sredstvo za razsvetljavo, namreč sveče. Sveče so baje izdelovali Feničani že 1000 let pred Kristusom. Ob začetku našega časosčeti so jih žgali tudi v Rimu. Pa tudi danes igrajo sveče važno vlogo, saj jih vsaka hiša jako težko pogošča. Nekdaj so ulivali največ lojeve in voščene sveče, danes pa jih izdelujejo tudi iz stearina, parafina in kitove tolsče.

Prvotne oljenice je izpopolnil Francoz Argand. Izumil je okrogli gorilnik, v katerega dohaja toliko zraka, da gori luč s svetlejšim plamenom. Tudi je umiril migljajočo luč s tem, da je pritrdil nad njo pločevinasto cev, iz katere je nastal naš cilindar. Dalje so dobile svetilnice valjaste luknjičaste nastavke, ki dovajajo plamenu zrak od spodaj.

Razen rastlinskega olja so jeli v 19. stoletju rabiti tudi fotogen, to je izhlapljivo, ostro dišeče olje, ki so ga dobivali iz premoga in šote. Takrat so pripravljali iz premoga tudi tako imenovano solarno olje. Dasi slabo dišita, so obojega jako mnogo prodali. Pridobivanje pa je bilo jako težavno, kajti iz rjavega premoga so dobili le pet do deset odstotkov katrana, a iz tega kvečjemu 40 odstotkov olja.

Petrolej so poznali že v starem veku, vendar so ga začeli rabiti šele sredi minulega stoletja.

Prve petrolejske svetilnice so prišle iz Amerike. Ker je petrolej redek, ga stenj lahko vase srka, zato je pri teh svetilkah oljnjak dokaj niže pod plamenom nego pri oljenicah.

Lepo luč daje špirit.

Vsa našeta svetiva se izpreminjajo, ko gore, sama od sebe v plin; so pa tudi rudnine, posebno premog, ki imajo v sebi dokaj gorljivih plinov, a izhlapevajo le v jako hudi vročini. S hudo vročino izločujemo iz premoga tudi svetilni plin, o katerem bomo o priliki posebej izpregovorili.

Mladenič se je spremenil v mladenko.

Pred 32 leti se je rodilo v pobožni židovski rodbini Filenbergovi v Varšavi čudovito dete, o katerem roditelji niso vedeli, ali je deček ali deklica. Spočetka je bil odgovor na to vprašanje težak. Zdravniki so trdili, da je novorojenček pol moškega pol ženske, v katerem prevladujejo moški elementi nad ženskimi. Pobožni roditelji niso vedeli, kaj naj počno s svojim detetom. Po zdravniškem ogledu so sklenili, priznati dete za sina.

Vzgajali so ga tako, kakor pač vzgajajo pobožne židovske rodbine svojo deco. Sedem dni po rojstvu je bilo dete obrezano. Skupaj z drugimi židovskimi dečki je hodil Filenbergov sinček v šolo in tako je preživel do 21. leta, ko je moral iti na nabor. Pri naboru so vojaški zdravniki izjavili, da mladi Filenberg ni sposoben za vojaško službo. Njegovo življenje je postajalo od dne do dne zagonečnejše. Ženske lastnosti in nagnjenja so silila pri njem vedno bolj na površje.

Ko je bil Filenberg star 25 let, so se pojavili na njem očitni znaki ženske. Zato je odšel k zdravniku, ki ga je operiral in pretvoril v pravo žensko.

Tako se je sin spremenil v hčerko svojih roditeljev.

Končno so roditelji sklenili omožiti hčerko in kmalu so ji našli ženina v osebi varšavskega žida Sommerfelda. Mlada žena je baš te dni popolnoma v redu povila zdravega sinčka.

Ne dajate vrelih jedi na mizo!

Mnoge gospodinje in kuharice se trdovratno drže grde razvade, da postavljajo vrele jedi na mizo ter celo zahtevajo, da se morajo te vrele jedi precej zaužiti. Ljudje večinoma res uživajo vrele jedi, ker ne vedo, kako slabe posledice povzroča tako početje.

Prva slaba posledica te grde razvade je današnja skoro splošna tožba o zobnih bolečinah in zgodaj pokvarjenih zobeh z vsemi slabimi posledicami. Cela vrsta zobnih zdravnikov živi od tega, ker postavljajo kuharice jedi in pijače vrele na mizo.

Mnogo zaslužiti, delati in pridobivati denar moremo edino le s povsem zdravimi rokami in nogami. Ako se naših udov lotijo vztrajne bolečine ter začne v njih trgati, zbadati, bosti in mučiti, tedaj je to velika zapreka pri pridobivanju. Kako blagodejno se izkaže v takih težkih urah drgnjenje in umivanje z našim že skozi 28 let priljubljenim, bolečine olajšujočim domačim sredstvom: Fellerjevim blagodišečim Elsa-Fluidom! Zelo koristen je pri revmatičnih bolečinah, pri glavobolu, pri zobobolu; krepi in osvežuje mišičevje in živce ter prinese zdravo spanje in novo moč za delo. Odznotraj in odzunaj močnejši, izdatnejši in večjega učinka kot francosko žganje, in najboljši kosmetikum te vrste. — 6 dvojnih ali 2 veliki specialni steklenici 63 Din, 12 dvojnih ali 4 specialne steklenice 99 Din z zabojem in poštnino vred razpošilja po povzetju lekarnar Eugen V. Feller, Stubica Donja, Elsa-trg 241, Hrvatska.

Da je to resnica, nam pove dejstvo, da se zobje v gornji čeljusti navadno poprej pokvari nego oni v spodnji čeljusti. Le opazujemo vroč grizljaj, ki ga vzamemo v usta. Pekoči grizljaj najprej jezik z neznansko hitrostjo premetava in suče sem ter tja, pri tem pa se zadeva v gornje čeljusti. Odtod prihaja, da se zobje gornje čeljusti najprej razpoči in jamejo drobiti, in sicer na notranjih robovih. V te razpoke se zarivajo zobem škodljive tekočine (sladkor itd.), ki zobe neusmiljeno uničujejo.

★

× Silni snežni viharji v Ameriki. Te dni so ob vsej vzhodni obali Zedinjenih držav divjali silni snežni viharji, ki so samo v Newyorku zahtevali kakšnih 20 človeških žrtev, mnogo ljudi pa je ranjenih. Škodo cenijo na tri milijone dolarjev. Mestna občina je najela 18.000 delavcev, da odstranijo visoki sneg, ki ga sproti raznaša vihar. Hkrati je nenadoma nastala visoka plima, kakršne že 50 let ne pomnijo. Voda se je na mnogih krajih razlila nad kilometer daleč po pokrajini in je podrla mnogo hiš. Na tisoče ljudi je moralo pobegniti iz stanovanj. Reka Hudson je tako narasla, da je na tisoče podgan, ki so se skrivale po kanalih, pobegnile na dvorišče jetnišnice v Newyorku, kjer so jih pobijali kaznjenci. Promet po morju so morali popolnoma ustaviti. Več parnikov in drugih ladij je bilo pokvarjenih in neka celo potopljenih.

× Ogromen denar za zabave v Ameriki. Po uradnih podatkih so lansko leto plačali v Zedinjenih državah vstopnine za razne javne zabave 715 milijonov dolarjev, to je okrog 40 milijard dinarjev. Seveda ne smemo pozabiti, da se tam prireajo športne prireditve, o kakršnih pri nas niti pojma nimamo, in da 200.000 gledalcev ni nič redkega. Razen tega je v Zedinjenih državah pol milijona kinematografskih podjetij. Kljub temu je vsota 40 milijard dinarjev za naše pojme baje-slovna.

VI GREŠITE

proti samemu sebi, če zanemarjate Vaše telo. Vaš obraz, Vaše roke, Vaše lase. — Prava sredstva za negovanje za Vas in Vašo obitelj so

Fellerjeva prava kavkaška pomada za obraz in zaščito kože z marko „Elsa“! Ona Vam ohrani mladost in lepoto, dela polt gibko in baržunasto ter se vpija v kožo. Strmeli boste kako kako hitro Vam ginejo pege, mozolci, soedci in rdeča mesta ter gube na koži.

Fellerjeva močna „Elsa“-pomada za rast las zabranjuje izpadanje las, prerano osivelost, odstranjuje prhljaj, dela krhke lase mehke in gibke in pospešuje rast las.

Za poizkus 2 lončka ene, ali pa po lonček od obeh pomad z zavojnico in poštnino vred 38 Din

Fellerjeva mila zdravja in lepote z marko „Elsa“ najplemenitejša kakovosti, vsebujejo medicinsko preizkušene dobro delujoče sestavine — ter niso torej le navadna toaletna mila. Poizkusite enkrat:

„Elsa“ ilijino mlečno milo
„Elsa“ rumenjakovo milo
„Elsa“ glicerinsko milo
„Elsa“ boračsovo milo
„Elsa“ katransko milo
„Elsa“ milo za brilje

in nikdar več ne boste hoteli uporabljati drugega mila.

Za poizkus 5 kosov Elsa mila, že z zavojnico in poštnino vred Din 52.—

Te cene se razumejo le, če se pošlje denar vnaprej, ker se proti povzetju poštnina zviša za 10 Din.

Naročila je nasloviti razločno takole:
Eugen V. Feller, lekarnar, Donja Stubica, Elsa-trg 241 (Hrvatska).

Tajinstveni morilec deklet.

(Na taljevanje.)

Obraz mlade deklice postane sedaj smrtnobled. Proseče dvigne svoji tresočji roki:

«Gospod, prosim vas, ne storite tega, sicer skočim v vodo. — Prosim vas, ne povejte ničesar očetu, saj nima pojma, kaj sem v svoji lahkomišelnosti storila za njegovim hrbtom. Oh, vem, da sem napačno ravnala, da, malopridnica, nevhvaležnica sem! Vendar vas prosim, rotim vas, ne črhajte očetu niti besedice o moji blodnji.»

Mož s krinko dolgo in nepremično zre v njene zasoljene oči, potem pa preteče dvigne desnico.

«Gospodična Wilms, zelo ste nagnjeni k lahkomišelnosti. Hrepeneli ste po udobnem življenju, hoteli ste se razživeti, moja dolžnost je, da posvarim vašega dobrega in skrbnega očeta.»

«Gospod, prosim vas, ne povejte tega očetu, ker bi si revež stvar tako vzel k srcu, da bi mu od žalosti počilo. Da, priznavam, ravnala sem lahkomišelnost, malopridno. Toda imejte usmiljenje z menoj, hočem se docela izpremeniti. Popolnoma hočem izpremeniti svoje življenje, zato vas znova prosim, ne povejte ničesar očetu. Kmalu se boste prepričali, da sem postala docela drugačna, saj vi veste itak vse, — prav vse!»

«Čujte, kaj sem sklenil,» reče tujec čez nekaj časa. «Zaenkrat bom molčal, pomnite, le za nekaj časa. Kaj počenjate, bom itak vse zvedel. In če bom slišal, da znova s svojo lahkomišelnostjo žalostite svojega dobrega očeta, potem mu brez usmiljenja povem vse, — do pičice vse, kar se je pripetilo danes!»

Ema hoče moža s krinko prijeti za roko, da mu jo poljubi, ki jo pa hitro odtegne. Mirno se usede nasproti deklici ter nepremično zre s svojimi kot ogenj žarečimi očmi v njen ljubeč obraz.

«Gospodična Wilms, če ne bi bil prišel pravočasno, potem ste to minuto morda že padli kot žrtev brezvestnega pustolovca. To grozno svarilo naj vam bo resen nauk za vaše bodoče življenje!»

Deklica zakrije obraz s tresočima rokama.

«Herbert Jackson,» nadaljuje neznanec, «je eden najbolj znanih londonskih pustolovcev, ki že dolgo časa vrši svoj zločinski posel, ne da bi ga zadela zaslužena kazen. No, plačilo za lopovščino mu ne ostane. Ne mislite morda, da ste bili vi zadnja deklica, ki naj bi postala žrtev njegove pohotnosti. Ne, stotine deklic objokuje izgubo svoje največje dobrine, katere jih je ta nestvor oropal s smelo hladnokrvnostjo. In njegovega prijatelja, ki je zapeljal Lizo Evans, bo doletela še bolj ostra kazen. Ta lopov je dovolj dolgo vršil svoj zločinski posel. Sedaj mu s strašnim glasom ukažem «Stoj» — do sem in ne dalje!»

Ema si na tihem želi, da bi bila kdo ve kako daleč, toda mož s krinko nadaljuje z neizprosno mirnostjo:

«Pojdite vendar k odličnim klubom londonskega predmestja! Povprašajte tamkaj po Herbertu Jacksonu in njegovem prijatelju Alfredu Bill, bogatem bančniku, ki je vašo ubogo prijateljico na tako gnusen in brezsrčen način zapeljal. Tamkaj boste dobili podrobnejše podatke o obeh lopovih, več kot vam morem tukaj povedati!»

Po kratkem molku nadaljuje znova mož s krinko. «In ali tudi veste, kako bi končala vaša sramota?» vpraša Ema.

«Vaš vrli oče bi vas bil zavrzel, spodil. Potem bi padali od stopnje do stopnje, dokler ne bi slednjič postali navadna vlačuga. In kaj bi se zgodilo potem? — Gospodična Wilms, ali ste že kaj čuli o Jaku, ki mori take propale deklice?»

Iz obraza Eme odseva grozen strah, vsi udje ji trepečejo.

«Jak,» jeclja napol nezavestna, «Jak.»

«Da, grozni maščevalec, ki ne pozna usmiljenja za take pustolovke,» dostavi mirno mož s krinko. «Postali bi najbrž njegova žrtev, tak bi bil konec vaše lahkomišelnosti.»

Ema je bolj mrtva kot živa. Zdi se, da mož s krinko pozorno opazuje vsak gib njenega obraza.

«Kaj nameravate sedaj storiti?» vpraša mož s krinko čez nekaj časa.

«Domov grem,» odvrne Ema s tresočim glasom, «nikdar več naj mi ne pride na um bedasta misel in pohlep po lahkomišelnem življenju. Z očetom odidem na najino novo domačijo, kjer bom z otročjo ljubeznijo in trdim delom skušala popraviti, kar sem zagrešila s svojo lahkomišelnostjo!»

Mož s krinko znova upira svoje žareče oči v njen obraz, njuna pogleda se križata, — Ema povese oči. Tedaj pa ji ponudi svojo desnico, rekoč:

«Držite besedo, gospodična Wilms, v vašem obrazu čitam sedaj trden sklep. Ne dajte se nikdar več zavesti po kvarnih vplivih!»

«Ne, gospod,» odvrne z odločnim glasom, «Kdorkoli ste tudi, prav iskreno sem vam hvaležna, da ste me obvarovali strašne usode, ki bi me zadela radi moje lahkomišelnosti. Take sramote ne bi bila preživela!»

«Čisto prav, toda sedaj mi še povejte, zakaj bi bili prav za prav napravili konec svojemu mlademu življenju? Za prazen nič. Vaš zapeljivec bi se vas niti enkrat ne spomnil. Herbert Jackson ima že več življenj nedolžnih, obupanih na vesti!»

Ema se dvigne. Hitro ogrne plašč ter gre proti vratom. Mož s krinko se ji seveda pridruži. Zunaj v veži ni žive duše. Vežna vrata so odprta. Nemoteno stopita sedaj na cesto. Neznanec se tesno zavije v plašč ter potisne čepico globoko na čelo, da ne more nihče opaziti maske na obrazu. — Komaj pa se prikažeta na cesti, že se s hitrimi koraki približa nepoznan mož.

«Vse v redu, vaša milost!» javi prišlec s pritajenim glasom.

«Dobro, Jim, to mlado damo spremi do doma. Ti si mi odgovoren, da se ji med potoma nič ne pripeti!» odvrne mož s krinko, nato se pa obrne k Emi:

«Pojdite s tem možem, gospodična, pod njegovim varstvom se vam ni ničesar bati. Mislite na svojo obljubo, tudi jaz bom držal besedo!»

Z lahkim poklonom se potem obrne od deklice. Par sekund kasneje izgine njegova impozantna postava v neprodni megli. Ema zre nepremično za njim, dokler ji ne izgine izpred oči. Potem pa mehanično koraka naprej za svojim molčečim spremljevalcem.

Kar je ravno kar doživela, se ji zdi kot blazne sanje. Zaman si skuša predstaviti vse dogodke, ki so se pravkar odigrali z bliskovito naglico. Slednjič pa si skrivaj le nekoliko bolj natančno ogleda svojega molčečega spremljevalca:

Emo navda grozen strah. Saj je ta mož vendar delavec, ki ga je v zadnjem času že tolikrat videla, da, oči je ne varajo. Prav isti smeli in drzni obraz s črno brado in žarečimi, presunljivimi očmi. Ta mož gre sedaj tako mirno poleg nje. — Njena bojazen zgineva. Nič več je ni strah pred njim.

Kdo neki le je zagonetni mož s krinko? — Skrivoma se zopet ozira v svojega spremljevalca. Morda ji pa ta more razvozljati zagonetko? — Ne upa si ga vprašati. Molče gre s svojim spremljevalcem naprej; po dobri uri hoje zagleda končno drevesa dobro ji znanega parka. Ema znova uvidi, da jo je moral Herbert nalagati. Rekel ji je, da jo pelje na večerjo v restavracijo prav blizu Chelzeje. Toda sodeč po potu se je morala nahajati nekje v sredini starega londonskega mestnega dela.

Revica se sedaj dodobra zaveda, v čigave roke je padla. Na tihem se iskreno zahvaljuje nebu, da jo je tako milostno obvarovalo sramote in onečaščenja.

Park je sedaj za njima. Ema obstane.

«Prav iskrena vam hvala,» reče spremljevalcu. «Sedaj nimam več daleč do doma, prav lahko bom sama dospela do tja.»

«Obžalujem, gospodična,» odvrne neznanec mirno, «dobil sem nalog, da vas spremim do stanovanja, in ta ukaz moram izvršiti.»

Deklica gre molče naprej, dokler ne obstane pred majhno hišo. Ura v zvoniku bližnje cerkve bije dvanaest. Boječe se ozira Ema k majhnim oknom. V hiši

je vse temno, utrujeni delavci in njihove družine so se že davno vlegli k počitku.

Hitro odklene Ema vežna vrata. Toda ženska radovednost se ji sedaj v duši vzbudi s tako silo, da obstane med vrati.

«Gospod,» nagovori s tihim glasom svojega spremljevalca, ki stoji mirno pred vrati, — ali vas smem nekaj vprašati?»

«Seveda, gospodična, toda ne vem, če vam smem na vprašanje odgovoriti.»

Ema nekaj časa premišlja, potem pa se hitro odloči. (Dalje prihodnjič.)

Zabavni kotiček.

Na nogah je.

A: «Vidiš, Gašperju so premenjene razmere pomagale na noge.»

B: «Kako to?»

A: «Avtomobil je moral prodati.»

Zagovoril se je.

«Ako mislite, da imate osla pred seboj, potem ste našli v meni baš pravega...

Nesporazumljenje.

Slikar (potepuh, ki mu je sedel kot model pri slikanju): «Ali ste že kdaj sedeli?»

Potepuh: «Da, enkrat dva meseca.»

Največji prazniki.

Katehet (v šoli): «Kateri prazniki so največji?»

Matijče: «Velika noč, Božič in pustni torek.»

Katehet: «Zakaj pa?»

Matijče: «Ker na te praznike dobro jemo...»

Bogata gospodična.

On: «Ljuba gospodična, noč in dan mislim na Vas.»

Ona: «Kaj, ali ste tako zadolženi?»

Ne zna ceniti svobode.

Jetniški ravnatelj: «Kaj boste počeli, ko boste zopet svobodni?»

Kaznenec: «Oženil se bom.»

Ravnatelj: «No, Vi pa slabo cenite svobodo.»

Toplice so ji pomagale.

Teta: «Ali so tvoji hčerki pomagale toplice?»

Mati: «Seveda! Tam se je seznanila z bogatim trgovcem in se z njim omožila.»

Pri notarju.

Notar: «Majer, ali pišete svoje ime z <i> ali z <y>?»

Kmet: «Ne, navadno s svinčnikom.»

Kdor išče najde.

Nekdo vpraša v družbi mladega učitelja, da bi ga podražil: «Gospod učitelj! Če tehtajo štiri teleta 200 kg, kako težak je tedaj star bik?»

«Prosim, postavite se tja na tehtnico, pa vam natanko povem,» je odgovoril učitelj.

Dober nasvet.

Zdravnik: «Kakor vidim, se počutite prav dobro. Ali ste sledili mojemu nasvetu in si poiskali spremembe?»

Bolnik: «Da, to sem storil. Poiskal sem si namreč drugega zdravnika.»

Od najfinejše do preproste in trpežne izdelave čevljev vseh vrst si morete najceneje v svojo popolno zadovoljnost kupiti le pri

„Doko“
trgovina s čevlji

Prešernova ulica št. 9, dvorišče